

Tähtitieteellinen yhdistys Ursa ry

Toimintakertomus vuodelta 2005

1. Yleistä
2. Järjestötoiminta
 - 2.1 Hallintoelimet
 - 2.2 Hallitus
 - 2.2.1 Hallituksen jäsenet
 - 2.2.2 Nimitysvaliokunta
 - 2.3 Toimisto ja henkilöstö
 - 2.4 Talous ja varainhankinta
 - 2.5 Jäsenistö ja jäsenmaksut
3. Julkaisutoiminta ja myynti
 - 3.1 Kustannustoiminta
 - 3.2 Myynti ja välitystoiminta
 - 3.3 Tähdet ja avaruus -lehti
 - 3.4 Kuva-arkisto
 - 3.5 Markkinointi
4. Koulutus ja tiedotus
 - 4.1 Planetaario
 - 4.2 Kurssit
 - 4.3 Esitelmät
 - 4.4 Kirjasto
 - 4.5 Tähtitorni ja tähtinäytökset
 - 4.6 Tähtikallion havaintokeskus Artjärvellä
 - 4.7 Koulupalvelu
 - 4.8 Tiedotus
 - 4.9 Verkkopalvelut
5. Tapahtumat ja näyttelyt
 - 5.1 Kiertävä näyttely
 - 5.2 Muut näyttelyt ja messut
 - 5.3 Harrastustapahtumat
 - 5.4. Muut tapahtumat
6. Nuorisotoiminta
 - 6.1 Tähtikerho ja harrastusryhmät
 - 6.2 Leirit ja retket
7. Harrastustoiminta
 - 7.1 Jaostot ja harrastusryhmät
 - 7.2 Ursa Minor
 - 7.3 Aikuisten kerho
 - 7.4 Stella Arcti -palkinto
8. Yhteydet muihin järjestöihin ja sidosryhmiin
 - 8.1 Tähtiyhdistykset
 - 8.2 Muut suomalaiset yhteydet
 - 8.3 Kansainväliset yhteydet
9. Avustukset ja lahjoitukset

1. Yleistä

Vuosi 2005 oli Ursan 84. toimintavuosi. Yhdistyksen monipuolista tiedevalistus- ja harrastustoimintaa kehitettiin monilla sektoreilla, ja jäsenmäärä jatkoi voimakasta kasvuaan. Vuoden lopulla jäseniä oli lähes 13 000.

2. Järjestötoiminta

2.1 Hallintoelimet

Yhdistyksen syyskokous valitsee hallituksen jäsenet, jotka ohjaavat yhdistyksen toimintaa. Yhdistyksen käytännön asioista vastaa toimitusjohtaja. Hallituksen ja toimihenkilöiden työnjako määritellään Ursan johtosäännössä.

2.2 Hallitus

2.2.1 Hallituksen jäsenet

Ursan hallitukseen kuuluivat vuonna 2005:

Markku Poutanen, pj. (Hallituksessa 2003–2005)
FT, osastonjohtaja, prof., Geodeettinen laitos

Ville Hinkkanen, vpj. (Hallituksessa 2004–2006)
Oik. ja fil. yo, opiskelija, Helsingin yliopisto

Juha Haataja (Hallituksessa 2005–2007)
TkL, Tieteen tietotekniikan keskus CSC

Jani Helander (Hallituksessa 2003–2005)
Opiskelija, Hämeen Ammattikorkeakoulu, kerho- ja yhdistystoimintajaoston vetäjä, jaostotoimikunnan jäsen 2003–2005

Antti Järvi (Hallituksessa 2003–2005)
DI

Marjaana Lindborg (Hallituksessa 2004–2006)
Fil. yo, opiskelija, Helsingin yliopisto, Ursan kerho-ohjaaja

Mika Pirttivaara (Hallituksessa 2004–2006)
Tutkimusapulainen, Teknillinen korkeakoulu

Marianna Ridderstad (Hallituksessa 2005–2007)
FM, Helsingin yliopisto, tähtitieteen laitos

Martin Vermeer (Hallituksessa 2005–2007)
Professori, Teknillinen korkeakoulu, geodesian laboratorio

Varajäseniä olivat:

Jorma Koski
Toimitusjohtaja, it-suunnittelija, Koski & Töyrä oy

Asko Palviainen

FM, tutkija, Helsingin yliopisto, Tähtitieteen laitos

Markus Tuukkanen

Muusikko, Helsingin kaupunginorkesteri, Suomen Kansallisooppera

Hallituksen sihteerinä toimi Ursan toiminta- ja tiedotussuunnittelija, FM, Arja Hokkanen (2001–2005).

Hallitus kokoontui toimintavuoden aikana seitsemän kertaa. Lisäksi järjestettiin tutustumisen Artjärven havaintokeskukseen. Jäsenten osallistumisaste kokouksiin oli 70 %. Hallituksen jäsenille ei maksettu kokouspalkkioita.

2.2.2 Nimitysvaliokunta

Hallituksen nimitysvaliokunnan tehtävänä on

- valmistella yhdistyksen syyskokoukselle ja tarvittaessa muillekin kokouksille etukäteen julkistettava ehdotus hallitukseen valittaviksi jäseniksi ja varajäseniksi,
- etsiä aktiivisesti henkilöitä, joilla on hallituksen jäsenyyteen tarvittava pätevyys, sekä
- seurata hyvään hallintotapaan ja hallituksen jäsenten valintamenettelyyn liittyvää kehitystä.

Valiokuntaan kuuluu vähintään kolme ja enintään neljä hallituksen nimittämää jäsentä, jotka valitaan vuosittain hallituksen järjestäytymiskokouksessa nimitysvaliokunnan ehdotuksen pohjalta. Toimitusjohtaja tai muu yhdistyksen johtoon kuuluva henkilö ei voi olla valiokunnan jäsen.

Nimitysvaliokunnan puheenjohtajaksi valittiin Tytti Varmavuo-Häikiö, ja muiksi jäseniksi hallituksen vpj. Ville Hinkkanen ja Ilpo V. Salmi. Valiokunta kokoontui kolme kertaa ja lisäksi neuvotteluja käytiin puhelimitse ja sähköpostitse.

2.3 Toimisto ja henkilöstö

Ursan vakinaiseen henkilökuntaan kuuluivat toimitusjohtaja Markku Sarimaa, toimistopäällikkö Sakari Lehtinen, Tähdet ja avaruus -lehden päätoimittaja Marko Pekkola, suunnittelija Arja Hokkanen, toimistosihteerit Eija Yritys ja kustannustoimittaja Suvi Syrjä. Osa-aikaisena toimittajana työskenteli Sakari Nummila. Siviilipalvelusmies Tapio Poutanen työskenteli toimistoapulaisena huhtikuun loppuun, jolloin siviilipalveluksen Ursassa aloitti Joonas Rautio. Toimiston atk-järjestelmiä hoiti Mikael Jokela.

Palkkoja ja palkkioita maksettiin vuonna 2005 kaikkiaan 100 henkilölle.

Toimisto oli avoinna maanantaista perjantaihin kello 9–16, paitsi heinäkuussa kello 9–15.

2.4 Talous ja varainhankinta

Ursan taloudellinen asema pysyi vakaana. Ursan tulot muodostuvat pääasiassa jäsenmaksuista ja julkaisutoiminnan tuotoista. Merkittävimmät kulut ovat palkat ja palkkiot, Tähdet ja avaruus -lehden ja kirjojen painatus sekä vuokrat.

Ursalle perinteisesti myönnettyyn yleishyödyllisen yhteisön veronhuojennukseen haettiin jatkoa. Päätös toivotaan saatavan ennen vuoden 2005 verotuksen valmistumista. Ursa oli toimintavuonna verohallituksen nimeämä tuloverolain 57 §:n 2 kohdassa tarkoitettu yhdistys, jolle tehdyn tieteen tukemiseen käytettävän vähintään 850 euron ja enintään 25 000 euron rahalahjoituksen toinen yhteisö saa vähentää tuloistaan verotuksessa.

Varainhoitoon ja taloushallintoon liittyvistä periaatteista ja käytännöistä määrätään taloussäännössä. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä vastaa toimitusjohtaja.

Eija Yritys hoiti yhdistyksen kirjanpidon ja Pentti Tuovinen toimi varainhoitajana. Folke Tegengren (KHT) ja Kari Wilkman olivat varsinaisina tilintarkastajina. Rabbe Nevalainen (KHT) oli Tegengrenin varamies ja Antti Jännes Wilkmanin varamies.

2.5 Jäsenistö ja jäsenmaksut

Ursan vuosijäsenen jäsenmaksu oli alle 18-vuotiailta 23 euroa ja tätä vanhemmilta 31 euroa. Perhejäsenen jäsenmaksu oli 8 euroa. Perhejäsenyyden edellytyksenä on, että samassa taloudessa asuu vuosijäsen. Yhteisöjäsenen jäsenmaksu oli 31 euroa ja kannatusjäsenmaksu 70 euroa. Vanhojen sääntöjen mukaan hyväksytyt vakinaiset jäsenet maksoivat halutessaan 15 euron jäsentilausmaksun lehdestä. Kunniajäseniltä ei peritty jäsenmaksua.

Ursan jäsenmäärät olivat vuoden lopussa seuraavat:

	2005	2004	2003	2002
kunniajäseniä	2	2	2	2
vakinaisia jäseniä	52	54	59	59
vuosi- ja yhteisöjäseniä	12 373	11 597	11 006	10 387
perhejäseniä	208	179	151	131
<u>yhteensä</u>	<u>12 635</u>	<u>11 832</u>	<u>11 218</u>	<u>10 579</u>

Yhdistyksen sääntömääräinen kevätkokous pidettiin 22.3. ja syyskokous 15.11. Kokoukset pidettiin Helsingissä Tieteiden talolla.

3. Julkaisutoiminta ja myynti

3.1 Kustannustoiminta

Ursan kustannustoiminnasta vastasi Markku Sarimaa. Vuoden aikana kustannettiin seuraavat uudet julkaisut: Lehti: Tieteen rannalla; Gribbin: Syvä yksinkertaisuus; Webb: Missä kaikki ovat?; Karttunen, Manner, Mäkelä ja Suhonen: Tähdet 2006; Oja ja Palviainen: Maailmankaikkeus 2006; Christensen ja Fosbury: Hubble; Mäntylä (toim.): Tähtivalokuvaus. Uusia painoksia otettiin kirjoista: Henriksson ja Mäkelä: Messierin kohteet; Manner: Kaukoputket – käyttäjän opas; Karttunen: Vanhin tiede; Karttunen, Manner ja Tuovinen: Ursan tähtikartasto sekä Valtaoja: Kotona maailmankaikkeudessa.

3.2 Myynti ja välitystoiminta

Ursan jäsenet saivat Ursan kustantamat kirjat jäsenhintaan, yleensä noin 20 % alennuksella normaalihinnasta. Tuotteita myytiin pääasiassa postitse ja kirjakauppojen kautta, käteismyyntiä oli toimistossa ja tähtitornilla sekä erilaisissa tapahtumissa ja messuilla. Uutena myyntipisteenä on kustantajien oma Kolmen sepän kirjakauppa Helsingin ydinkeskustassa.

Omien kustanteiden ohella myös ulkomaisten tuotteiden välitystä jatkettiin. Tuotevalikoimassa olivat kirjojen lisäksi lehtitilaukset (Sky & Telescope ja Astronomy), julisteet ja tähtikartat.

Kaukoputkien ja kiikarien myynti on muodostunut pysyväksi osaksi Ursan toimintaa. Edullisten mutta hyvälaatuisten havaintovälineiden kysyntä on osoittanut tällaista toimintaa tarvittavan.

3.3 Tähdet ja avaruus -lehti

Tähdet ja avaruus on Ursan jäsenlehti. Lehti ilmestyi 7 kertaa. Uutuutena kokeiltiin isompaa sivumäärää ja liimasidontaa, joka toi lehdelle ensimmäistä kertaa selkämyksen. Nyt vuosikerrassa oli 532 sivua. Lehden levikki kasvoi edelleen ollen vuoden aikana noin 14 500–15 000 kappaletta.

Lehden toimitus sijaitsi osoitteessa Humalistonkatu 3 B 50, 00250 Helsinki. Toimituksessa työskenteli päätoimittaja Marko Pekkola sekä osa-aikaisena toimittajana keväällä Marko Riikonen ja kesäkuukausina Sakari Nummila.

Freelance-toimituskunnan muodostivat Veikko Mäkelä, Jari Mäkinen, Jenni Svärd ja Leena Tähtinen. Vakituksia avustajia olivat Risto Heikkilä, Arja Hokkanen, Hannu Karttunen, Jorma Koski, Ismo Luukkonen, Jorma Mäntylä, Sakari Nummila, Heikki Oja, Arto Oksanen, Asko Palviainen, Pekka Parviainen, Mikko Suominen ja Leo Wikholm.

Tähdet ja avaruuden saivat kaikki jäsenmaksunsa maksaneet Ursan jäsenet paitsi perhejäsenet. Muilta lehden tilausmaksu oli 33 euroa. Lahden Ursa tilasi lehden jäsenilleen. Lehteä myytiin lisäksi irtonumeroina Akateemisessa kirjakaupassa ja Lehtipisteen kautta. Lehden taittajana toimi Illusia / Heikki Laurila, painopaikka oli UPC Print, Vaasa.

3.4 Kuva-arkisto

Ursan kuva-arkisto on tarkoitettu lähinnä oman julkaisutoiminnan tukemiseksi, mutta kuvia lainataan myös muille tiedotusvälineille. Kuvia markkinoitiin myös Internetin kautta toimivan Kuvaario oy:n välityksellä.

3.5 Markkinointi

Kirjoja markkinoitiin Tähdet ja avaruus -lehden, esitteen, suoramarkkinoinnin, kirjakauppojen ja Ursan omien verkkosivujen avulla. Ursan esitteitä jaettiin messuilla ja tapahtumissa sekä postitettiin jäsenille lehden liitteenä. Ursan mainoksia julkaistiin lisäksi mm. Tieteessä tapahtuu -lehdessä ja Helsingin Sanomissa.

4. Koulutus ja tiedotus

4.1 Planetaario

Ursan planetaario on puhallettava kangaskupu, jonka sisälle heijastetaan erikoisprojektorin avulla tähtitaivas. Planetaariossa voidaan esitellä tähtitaivaan lisäksi diakuvia tähtitaivaan kohteista.

Vuoden aikana Ursa järjesti 136 planetaarionäytöstä (v. 2004: 134), joissa kävi yhteensä 3430 henkeä (v. 2004: 2860). Näytöksiä pidettiin lähinnä päiväkodeissa ja kouluissa. Lisäksi näytöksiä järjestettiin Tieteen päivillä Helsingissä 12.–16.1 sekä Tähtipäivillä Varkaudessa 8.–10.4.

Starlab-planetaariota vuokrattiin kouluille omatoimiseen käyttöön vuoden aikana 21 kertaa yhteensä 43 vuorokaudeksi.

Planetaarionhoitajana toimi Sakari Lehtinen. Näytöksiä pitivät Tuukka Perhoniemi ja Sakari Lehtinen.

4.2 Kurssit

Ursan kurssit on suunnattu kaikille tähtitieteestä ja -harrastuksesta kiinnostuneille. Vakiokurssija ovat tähtitaivaan tuntemuksen perus- ja jatkokurssit sekä kaukoputkien käytöstä ja maailmankaikkeuden kohteista kertovat kurssit. Erikoiskurssin aiheena oli digitaalinen tähtikuvaus.

Vuonna 2005 järjestettiin seuraavat 12 kurssia:

06.01. Kaukoputket
 15.01. Tähtitaivas
 12.02. Tähtitaivas
 12.03. Maailmankaikkeus
 19.03. Kaukoputket
 02.04. Tähtitaivaan jatkokurssi
 10.09. Kaukoputket
 24.09. Tähtitaivaan peruskurssi
 15.10. Tähtitaivaan peruskurssi
 25.10.–08.11. Tähtitaivaan peruskurssi
 05.11. Digitaalinen tähtikuvaus
 12.11. Kaukoputket

Kursseista tiedotettiin Tähdet ja avaruus -lehdessä ja Ursan verkkosivuilla. Osallistujia oli keskimäärin 15 henkeä kurssia kohti, yhteensä 178 henkeä (v. 2004: 200).

Kursseja vetivät Olli Manner, Timo-Pekka Metsälä, Veikko Mäkelä ja Asko Palviainen. OK-opintokeskus tuki kurssitoimintaa.

4.3 Esitelmät

Esitelmää järjestettiin perinteisesti kerran kuussa kesää lukuun ottamatta. Lisäksi järjestettiin yksi ulkomainen vierailuesitelmä. Esitelmät pidettiin Tieteiden talolla, Kirkkokatu 6.

Vuonna 2005 järjestettiin seuraavat 10 esitelmää:

- 19.01. Asko Palviainen: Suomenkielinen kalenteri 300 vuotta
- 16.02. Timo Vesala: Ilmastonmuutos
- 22.03. Tapani Perko: Kosmologian edistysaskelia ja ongelmia
- 05.04. Mikko Kaasalainen: Kaaos ja järjestys, yksinkertaisuus ja monimutkaisuus
- 17.05. Ari-Matti Harri: Huygensin tuloksia
- 12.09. Robert Jedicke: Pan-STARSS – asteroid hunting
- 20.09. Hannu Karttunen: Fermin paradoksi
- 18.10. Jani Tyynelä: SMART-1 -luotain tutkii Kuuta
- 15.11. Diana Hannikainen: Gammapurkaukset
- 13.12. Markku Poutanen: Planetaarinen geofysiikka

Kuulijoita esitelmissä kävi yhteensä 635 henkeä (2004: 1009), keskimäärin 64 henkeä esitelmää kohti. Yhteistyökumppanina oli OK-opintokeskus.

4.4 Kirjasto

Kirjasto oli avoinna heinäkuuta lukuun ottamatta maanantaisin ja torstaisin klo 15–20. Vuoden lopussa kokoelmassa oli kaikkiaan 6940 nimikettä, joista lainattavissa oli 5548 nimikettä. Kirjastossa on kirjojen lisäksi karttoja, lehtiä, diasarjoja, videonauhoja, CD-ROM- ja DVD-levyjä sekä ääninauhoja.

Lainajia oli 84 (2004: 104), ja lainattuja nimikkeitä 502 kpl (2004: 524 kpl). Eniten lainattiin diasarjoja (122 kpl), ääninauhoja (66 kpl), astrofysiikkaa ja matemaattista tähtitiedettä käsitteleviä teoksia (36 kpl) ja videonauhoja (35 kpl). Suosituimmat diasarjat ja videonauhat käsitelivät aurinkokuntaa ja syvän taivaan kohteita. Postitse lähetettiin 21 lainaajalle 110 kirjaa tai muuta nimikettä. 33 vuotta voimassa olleen lainausjärjestelmän aikana on lainattu 30 020 nimikettä.

Kirjaston kokoelmiin hankittiin 75 kirjaa, 8 esitelmänauhaa, 5 CD-ROM -levyä ja 4 DVD-levyä. Lahjoituksina saatiin 11 kirjaa. Lehtien vuosikertoja sidotettiin 34 kirjaksi. Hankittavista vuosijulkaisuista 5 tulee jatkuvan tilauksen perusteella.

Kirjastoon tuli vuoden aikana yhteensä 65 kotimaista ja 55 ulkomaista lehteä, joista tilattuina 2 kotimaista ja 24 ulkomaista, jäsenmaksujen vastineena 1 kotimainen ja 19 ulkomaista, vaihtojulkaisuina 15 kotimaista ja 6 ulkomaista sekä asiakaslehtinä 45 kotimaista ja 6 ulkomaista. Ulkomaiset lehdet edustivat 15 maata ja 7 kieltä. Yhteensä lehtiä tuli 690 kappaletta (237 kotimaista ja 453 ulkomaista). Kaksi lehteä oli saatavissa paperisen kappaleen lisäksi sähköisessä muodossa.

Kirjastoa hoiti edelleen Matti Suhonen. Ursa on Suomen kirjastoseuran jäsen.

4.5 Tähtitorni ja tähtinäytökset

Ursan tähtitornissa Kaivopuistossa järjestettiin tähtinäytäntöjä yleisölle tiistaista sunnuntaihin 15.1.–15.3. ja 15.10.–15.12. kello 19–21. Maanantai-iltaisin tähtitorni oli vain jäsenten käytössä. Lisäksi tornilla oli aurinkonäytäntöjä 1.3.–15.6. ja 1.8.–30.9. sunnuntaisin klo 13–15. Näytösten edellytyksenä oli selkeä sää. Pääsymaksu oli alle 16-vuotiailta 1 euro ja tätä vanhemmilta 2 euroa. Ursan jäsenet pääsivät tornille ilmaiseksi.

Tähtinäytännöissä esiteltiin kuuta, planeettoja, tähtiä ja ns. syvän taivaan kohteita. Aurinkonäytännöissä esiteltiin Auringon pinnan ilmiöitä ja protuberansseja sekä tarkasteltiin Auringon spektriä. 30.10. tornilla seurattiin osittaista auringonpimennystä, jolloin selkeän sään ansiosta tornille saapui satakunta henkilöä.

Yleisönäytöksiä oli yhteensä 42 kertaa ja yksityisnäytöksiä koululais- ja muille ryhmille 15 kertaa. Yleisöä kävi vuoden aikana tähtitornissa yhteensä 1546 henkeä (v. 2004: 2019 henkeä) seuraavasti:

	näytökset	kävijät
kevät	20	600
kesä	10	476
syksy	12	470
<u>yhteensä</u>	<u>42</u>	<u>1546</u>

Vuoden aikana tähtinäytäntöjä pitivät Hannakaisa Erkkilä, Ville Hinkkanen, Pertti Huhtamo, Kai Kaksonen, Lauri Kangas, Pekka Koivunen, Alekski Kurkela, Essi Lahtinen, Jyri Lehtinen, Sakari Lehtinen, Marjaana Lindborg, Antero Linde, Johanna Mynttinen, Tuukka Perhoniemi, Markku Rissanen, Allar Saviauk, Harri Tavaila, Jani Tyynelä, Juho-Pekka Vehviläinen ja Maija Ylösmäki. Aurinkonäytäntöjä pitivät Essi Lahtinen, Jyri Lehtinen, Sakari Lehtinen, Tuukka Perhoniemi, Juho-Pekka Vehviläinen ja Kukka Viitala.

Tähtitornin pääinstrumentteina olivat edelleen 13,5 cm Merz-linssikaukoputki, johon saatiin syyskaudeksi uusi tietokoneohjattu jalusta, sekä katadioptrinen 20 cm Celestron 8 Nexstar GPS-teleskooppi. Lisäksi Auringon katselua varten oli 9 cm linssikaukoputki.

Tähtitorninhoitajana toimi Sakari Lehtinen.

4.6 Tähtikallion havaintokeskus Artjärvellä

Ursa on rakentanut vuodesta 2002 alkaen Artjärvelle Tähtikallion havaintokeskusta, ja sen on määrä valmistua kesäkuussa 2006. Keskuksen on tarkoitus tarjota tähtiharrastajille nykyaikaisin laittein varustettu tehokas observatorio sekä sopivat tilat monipuoliseen leiri-, kurssi- ja kokoontumiskäyttöön, sekä tarjota palveluita myös kuntalaisille, kouluille ja muille sidosryhmille. Havaintokeskus koostuu päärakennuksesta ja tähtitornista sekä ohjausrakennuksesta. Hankkeen

rahoituksesta 69 % tulee EU:lta ja Suomen valtiolta, 15% Artjärven kunnalta ja 16% yksityisenä rahoituksena.

Toimintavuoden aikana keskityttiin päärakennuksen valmistustöihin. Talkoisiin osallistui yhteensä noin 30 henkilöä, ja useisiin talkootempauksiin osallistui myös paikallisyhdistysten jäseniä.

Vuoden aikana tähtiharrastajille järjestettiin kahdeksan tapahtumaa, jotka koostuivat kaukoputken käyttäjäkursseista, jaostotapahtumista ja keskuksen esittelypäivistä. Lisäksi keskuksessa järjestettiin seitsemän tutustumiskäyntiä ja tähtinäytäntöä koululaisille ja erilaisille yhdistyksille, joihin osallistui yhteensä 332 henkilöä. Paikallisten koululaisten lisäksi näytöstoimintaa on laajennettu Orimattilan, Porvoon ja Kouvolan seuduille. Kysyntä näytösten järjestämiselle on edelleen kasvussa. Ursalla on Artjärven kunnan kanssa yhteistyösopimus, jossa esitellään kunnan ja Ursan välisiä yhteistyömuotoja.

Toiminnan ja laitteiden edelleen kehittämiseksi EU:n rakennerahasto myönsi 150 000 euron rahoituksen jatkohankkeelle nimeltä *Artjärvi Netscope*. Hankkeen tarkoituksena on valmistaa paikalle toinen tähtitorni ja pienellä kuvulla varustettu havaintotaso sekä hankkia suurempi teleskooppi ja laitteet aurinkohavaintoihin. Artjärven kunta päätti osallistua hankkeeseen omalla rahoitusosuudellaan. Hankkeen toteutusaika on 1.6.2006–31.5.2007. Myös jatkohanke on tarkoitus toteuttaa talkootyönä.

4.7 Koulupalvelu

Ursan koulupalvelu lainaa kouluille ja päiväkodeille materiaalia tähtitieteen opettamiseen ja opiskeluun. Opettajat voivat tilata Ursasta lainaksi mm. kirjoja ja diasarjan sisältävän koulu- tai päiväkotipaketin. Pakettia lainataan kouluille kuudeksi ja päiväkodeille neljäksi viikoksi kerrallaan. Lisäksi koulujen ja päiväkotien käyttöön on varattu kolme kaukoputkea, joiden laina-aika on viikko.

Pakettien määrä oli 20 kappaletta ja vuoden mittaan niitä lainattiin 53 kertaa (2004: 59); kouluun paketti tilattiin 43 kertaa ja päiväkotiin 10 kertaa. Kaukoputkea lainattiin kouluille ja päiväkodeille 13 kertaa (2004: 12).

4.8 Tiedotus

Lehdistötiedotteita Ursan toiminnasta ja ajankohtaisista tähtitieteen tapahtumista lähetettiin 13 kertaa. Ursan jäsenille toiminnasta tiedotettiin Tähdet ja Avaruus sekä Ursa Minor -lehdissä, verkossa ja sähköpostilistoilla. Tiedotusvälineille annettiin haastatteluja ja niille lähetettiin pyynnöstä Ursan kirjojen arvostelukappaleita. Toimistolla vastattiin kansalaisten ja median kysymyksiin päivittäin. Sähköpostitse vastattiin noin 500 kysymykseen.

4.9 Verkkopalvelut

Ursan sivuilla vierailtiin päivittäin 5200 kertaa ja erillisiä sivuja selattiin näillä käynneillä 29000 kertaa (2004: 3700 ja 23 200). Käyttö on kasvanut tasaisesti. Suosituimpia sivuja tai sivustoja olivat: taivaalla nyt, tähtikartta, kirjakauppa, harrastustori ja kirjastoluettelo.

WWW-sivujen rakenteesta vastasi Veikko Mäkelä ja Internet-palveluiden tekniikasta Mikael Jokela. Verkkokaupan rakenteesta vastasi Ville Hinkkanen. Ursan toimihenkilöt ja jaostot vastasivat sisällöntuottamisesta.

Ursa tarjosi verkkopalveluita myös muille tähtiyhdistyksille. Vuoden lopussa 30 yhdistyksellä oli Ursan palvelimella www-sivut, sähköpostilista tai oma sähköpostiosoite.

5. Tapahtumat ja näyttelyt

5.1 Kiertävä näyttely

Ursan kiertävä näyttely koostuu esineistä, jotka valottavat tähtitieteen kehitysaskelia, aurinkokunnan mittasuhteita ja tähtitaivaan näennäistä liikettä. Näyttelyä lainataan kirjastoille, kouluille ja muille julkisille yhteisöille.

Näyttely kiersi vuonna 2005 seuraavissa paikoissa:

- Hyvinkään kirjasto 31.1.–19.2.
- Kannelmäen kirjasto, Helsinki 4.4.–17.4.
- Härkämäen observatorio, Varkaus 9.–16.7.
- Halley 85 -yhdistyksen 20-vuotisjuhlanäyttely, Saarijärvi 29.7.–5.9.
- Point – Pakkalan oppimis- ja informaatiotalo, Vantaa 1.–30.11.
- Havukosken koulu, Vantaa 5.–23.12
- Hankasalmen observatorio, Jyväskylä 30.12.2005–29.1.2006

5.2 Muut näyttelyt ja messut

Ursa osallistui seuraaviin messu- ja näyttelytapahtumiin:

- Tieteen päivät 12.–16.1. Helsingin yliopisto
- Educa-messut 28.–29.1. Helsinki, Messukeskus
- LUMA-päivä 18.3. Helsingin yliopisto
- Kirjan ja ruusun päivä 10.5. Helsinki, Esplanadin puisto
- Turun kirjamesut 7.–9.10. Turku, Messukeskus
- Helsingin kirjamesut 27.–30.10. Helsinki, Messukeskus

5.3 Harrastustapahtumat

Tähtiharrastajien kesätapahtuma Cygnus järjestettiin 21.–24.7. Lapualla. Paikallisista järjestelyistä vastasi Lapuan luontokerho. Tapahtumaan osallistui 159 henkeä. Ohjelmassa oli mm. jaostokokouksia sekä erilaisia esitelmiä ja esityksiä.

32. Tähtipäivät järjestettiin 8.–10.4.2005 Varkaudessa, Varkauden Lukiolla. Paikallisista järjestelyistä vastasi Varkauden Kassiopeia. Ohjelmaa oli sekä yleisölle että harrastajille, muun muassa esitelmiä, planetaarionäytöksiä, harrastusnäyttely ja illanvietto.

Tähtiharrastusviikkoa vietettiin koko Suomessa 19.–25.9.2005. Viikon aikana 11 eri yhdistystä järjesti yleisötapahtumia eri puolilla Suomea. Ursa järjesti Kaivopuiston tähtitornilla maksuttomia tähti- ja aurinkonäytöksiä. Ursa koordinoi harrastusviikkoa.

5.4 Muut tapahtumat

Muita Ursan järjestämiä tapahtumia olivat:

- Kaukoputki tutuksi -tilaisuus 22.1. ja 27.8. Helsinki, Ursan toimisto
- Joulumyyjäiset 17.12. Helsinki, Ursan toimisto

6. Nuorisotoiminta

6.1 Tähtikerho ja harrastusryhmät

Ursan nuorisotoiminnalla on 65 m² kerhotila osoitteessa Castreninkatu 8, Helsinki. Tilassa on kerhohuone, keittiö ja kaukoputkipaja

Tähtikerhossa pyritään herättämään lasten ja nuorten kiinnostus tähtitiedettä ja muita luonnontieteitä kohtaan. Kerhojen tavoitteena on kehittää lasten ja nuorten luonnontieteellistä ajattelua ja maailmankuvaa sekä ohjata heidät tähtiharrastustoimintaan. Tähtiharrastuksen eri osa-alueisiin tutustutaan monipuolisten ja hauskojen harjoitusten, leikkien ja kokeiden avulla. Kerholaisia oli viidessä ryhmässä yhteensä 40. Kerholaiset ovat iältään 5–20 -vuotiaita.

Lisäksi tiloissa kokoontui viikoittain nuorten harrastusryhmä, johon osallistui keskimäärin viisi henkeä. Kerhotilan kaukoputkipajassa nuoret rakensivat kaukoputkia ja muita havaitsemiseen liittyviä laitteita.

Kerhot kokoontuivat viikoittain koulujen lomakausia lukuun ottamatta. Ohjaajina toimivat Hanna-Kaisa Erkkilä, Johanna Mynttinen, Janne Iivonen, Marjaana Lindborg, Antero Linde ja Juho-Pekka Vehviläinen. Tähtikerhon ohjaajat muodostivat nuorisotoimikunnan, joka kokoontui kerran kuussa suunnittelemaan Ursan nuorisotoimintaa. Toiminnasta tiedotettiin Tähdet ja avaruus -lehdessä ja www-sivuilla.

6.2 Leirit ja retket

Koululaisten Talvileiri järjestettiin Kirkkonummen Porkkalassa, Lillanskogin leirikeskuksessa 25.–27.2. Koululaisten Tähtileiri järjestettiin Lopella, Räyskälän leirikeskuksessa 1.–7.8. Leirillä tutustuttiin monipuolisesti tähtitieteeseen, muun muassa Aurinkoa ja tähtitaivasta havainnoitiin kaukoputkella. Lisäksi havaintoryhmä Kissansilmä järjesti kaksi havaintoretkeä syksyn mittaan.

7. Harrastustoiminta

7.1 Jaostot ja harrastusryhmät

Ursassa oli vuoden lopussa 13 jaostoa ja 2 harrastusryhmää. Nämä koordinoivat valtakunnallisesti oman erityisalansa harrastustoimintaa ja neuvovat harrastajia. Vuoden suurimpia harrastustapahtumia oli kansainvälisen tähdenpeittosymposion ESOP 2005 järjestäminen Helsingissä 26.–31.8.

Jaostot tiedottivat toiminnastaan ja julkaisivat tuloksiaan Ursa Minor -lehdessä. Kaikilla oli oma sähköpostilista ja www-sivusto Ursan palvelimella.

Jaostojen toimintaa koordinoi jaostotoimikunta, johon kuuluivat alkuvuodesta Matti Salo (pj.), Leo Wikholm (siht.), Jani Helander ja Marko Lehtimäki. Elokuussa kokoonpano vaihtui seuraavaksi: Veikko Mäkelä (pj.), Emma Herranen (siht.), Harri Haukka ja Juha Ojanperä.

Jaostojen ja harrastusryhmien tarkemmat toimintakertomukset ovat liitteessä 1.

7.2 Ursa Minor

Ursan jaostojen tiedotuslehti Ursa Minor -lehti ilmestyi 22. vuottaan. Lehti ilmestyi vuoden aikana kuusi kertaa. Päätoimittajana toimi Kari A. Kuure ja lehti painettiin Domus-Offset Oy:ssä. Painos oli 270 kpl. Vuosikerrassa oli 292 sivua.

Ursa Minor jaettiin ilmaiseksi jaostojen aktiivijäsenille, paikallisyhdistyksille, Ursan tähtinäyttäjille, Ursan hallituksen jäsenille sekä jaostojen ulkomaisille yhteistyökumppaneille. Lehden tilausmaksu oli 10 euroa.

7.3 Aikuisten kerho

Aikuisten kerholla oli kymmenes toimintavuosi. Kerhossa tutustuttiin tähtiharrastukseen käytännön tasolla ja keskusteltiin tähtitieteeseen ja lähialoihin liittyvistä kysymyksistä. Kerho on tarkoitettu sekä aloitteleville että kokeneemmille tähtitieteen harrastajille. Kerho kokoontui noin joka toinen viikko sekä keväällä että syksyllä. Kerhon vetäjänä toimi Juha Gustafsson.

7.4 Stella Arcti -palkinto

Ursa jakoi Varkaudessa järjestetyillä Tähtipäivillä 17.4. vuosittaisen Stella Arcti -palkinnon neljälle ansiotuneelle tähtiharrastajalle.

- Tommi Itkonen ja Pertti Pääkkönen; vuoden havainto, uuden muuttuvan tähden GSC 1887-0857 löytäminen 11.2.2004
- Ismo Luukkonen; ansiokas havaintotoiminta halohavaintojen alalla
- Mikko Suominen; ansiokas harrastustoiminta mm. yhdistystoiminnan ja avaruustekniikan aloilla

Ursa on jakanut Stella Arcti -palkintoa vuodesta 1988 lähtien.

8. Yhteydet muihin järjestöihin ja sidosryhmiin

8.1 Tähtiyhdistykset

Ursa on perinteisesti ollut monella tavalla yhteistyössä Suomen muiden tähtiyhdistysten kanssa. Vuonna 2005 Suomessa oli noin 40 aktiivisesti toimivaa tähtiyhdistystä ja -kerhoa. Ursa lähetti näille ilmaiseksi tähtitiedettä koskevia uutuskirjoja sekä Tähdet ja avaruus ja Ursa Minor -lehdet. Lisäksi Ursa tarjosi yhdistyksille mahdollisuuden ilmoittaa toiminnastaan Tähdet ja avaruus -lehdessä sekä www-sivuillaan. Verkkopalveluina yhdistykset saivat käyttöönsä sähköpostiosoitteen, kotisivutilaa ja tapahtumakalenterin. Ursa neuvoi mm. yhdistyksen perustamisessa ja esitelmätilaisuuksien järjestämisessä. Ursan verkkosivuilla on kaikkien maamme tähtiyhdistysten yhteystiedot.

8.2 Muut suomalaiset yhteydet

Ursa on Tieteellisten seurain valtuuskunnan, Opintotoiminnan Keskusliiton ja seuraavien kustannusalan yhdistysten jäsen: Suomen kustannusyhdistys, Suomen Tiedekustantajat sekä Kulttuuri-mielipide- ja tiedelehtien liitto Kultti. Lisäksi Ursa on kannatusjäsenenä Suomen tähtitieteilijäseurassa.

8.3 Kansainväliset yhteydet

Ursa tai sen toimihenkilö on jäsenenä seuraavissa ulkomaisissa yhdistyksissä:

- Association of Lunar and Planetary Observers
- British Astronomical Association
- British Interplanetary Society
- European Association for Astronomy Education EAEE
- International Meteor Organization
- International Planetarium Society
- Nordic Planetarium Association
- Royal Astronomical Society of Canada - Kingston Centre
- Schweizerische Astronomische Gesellschaft
- Svensk Amatörastronomisk Förening
- The Planetary Society

- Tycho Brahe Planetarium

Jäsenyyden perusteella Ursan kirjastoon saadaan yhdistyksen julkaisemat lehdet ja vuosijulkaisut.

9. Avustukset ja lahjoitukset

Ursan saamat avustukset:

- TSV:n 100-vuotis juhlarahasto: 1 500 euroa kiertävän tähtitiedenäyttelyn perustamiseen
- Suomen Tiedekustantajien liitto: 1 000 euroa Tähdet ja avaruus -lehden verkkosivujen rakenteen ja ulkoasun uudistamiseen
- Opetusministeriö: 5 000 euroa nuorisotoimintaan vuodelle 2005
- Helsingin kaupunki: 3 600 euroa varhaisnuorisotoimintaan vuodelle 2005
- Jenny ja Antti Wihurin rahasto: 9 000 euroa Ursan kouluplanetaarion kuvun uusimiseen
- Helsingin kaupunki: 129 euroa leiriavustusta
- Ursan jäsenistö: 97 euroa lahjoituksina jäsenmaksun yhteydessä
- Eri henkilöitä: 160 euroa Seppo Hakalan muistoksi

Tähtitieteellinen yhdistys Ursa ry
Raatimiehenkatu 3 A 2
00140 Helsinki

puh. (09) 6840 400
ursa@ursa.fi
www.ursa.fi